

ve. *Dr. Gál István* a magyar állam tulajdonában lévő ásványvagony nagyobb mértékű kihasználását, ebből adódóan az import csökkentésének lehetőségét és szükségességét hangsúlyozta. *Dr. Tolnay Lajos* az import versenyszabályozó szerepére hívta fel a figyelmet.

*Dr. Tardy Pál* az elhangzottak alapján a memorandum átdolgozását magára vállalta és kérte, hogy a szénhidrogén-bányászat szakemberei is küldjék el véleményüket.

A választmány a vitában elhangzott módosításokkal, kiegészítésekkel jóváhagyta a Memorandum készítő bizottság előterjesztését. Egyúttal megbízta a bizottságot, hogy az elhangzottak alapján dolgozza át a memorandumot és készítsen egy nyilatkozattervezetet, amelyet a 13. Európai Bányász-Kohász Találkozó alkalmával tartandó szakmai konferencia állásfoglalásaként is kiadunk (V. 31./2010. 03. 01. sz. határozat). *(Az átdolgozott memorandum szövegét jelen emlékeztető után közöljük. Szerk.)*

## 6. Tájékoztató a 13. Európai Bányász-Kohász Találkozó szervezéséről

*Dr. Gagy Pálffy András* ügyvezető igazgató elmondta, hogy a közismert névén Knappentagra való jelentkezés lezárult, majdnem minden helyi szervezetből jelentkeztek tagtársak. A magyar jelentkezők száma 550 fő, a külföldieké (Németországból, Hollandiából, Ausztriából, Olaszországból, Csehországból, Lengyelországból, Szlovákiából és Erdélyből) 480 fő. A találkozó idején rendezik az Év erdésze

versenyt, melynek eredményhirdetését a felvonulást követően tartják. Ennek következtében kb. 50 erdész résztvevővel is számolunk.

A szervezésbe mintegy 70 egyetemistát és főiskolást vonunk be. Előzetesen tíz hazai és négy külföldi zenekar jelezte részvételi szándékát. Azt mondhatjuk, hogy összességében kb. 1500 főre lehet számítani.

A találkozóra meghívjuk azoknak a városoknak a polgármestereit, akik aláírták a bányász-kohász hagyományok ápolásával kapcsolatos együttműködési megállapodást Székesfehérváron, ill. ahol korábban BKE találkozót tartottunk. Meghívjuk továbbá a szakmáinkkal kapcsolatos egyetemek, állami és társadalmi szervezetek vezetőit és országgyűlési képviselőket.

Május 29-én reggel autóbust indítunk Pécsre az MTESZ székház elől (Bp. II. ker., Fő u. 68.) a küldöttgyűlésre. A díszfelvonulás után a busz a résztvevőket visszaszállítja Budapestre. Erre a titkárságon lehet jelentkezni a (06-1)201-7337-es telefonszámon vagy az ombke@mtesz.hu e-mail címen.

*Tóth János*, a Történelmi Bizottság elnöke, a Magyar Olajipari Múzeum igazgatója fogja össze a szakmáinkat bemutató kiállítás elkészítését. A szakosztályok a megjelenési kéréseikkel hozzá fordulhatnak, de ne feledkezzenek el a költségeket viselő szponzorokról gondoskodni.

A találkozóra ásványkiállítás és -börze csatlakozik, amelyet a résztvevők a találkozó jelvényével ingyenesen látogathatnak. A találkozó idején tudományos és technikatörténelmi konferencia is lesz, melynek

nyitó előadását *dr. Kovács Ferenc* akadémikus tartja a 375 éves selmeci oktatásról.

Május 29-én, pénteken 20.00 órától a Benkó Dixieland Band ad koncertet. 30-án, vasárnap 11.00 órakor az Ágoston téren bányász emléktábla-avatás és koszorúzás lesz a Mecseki helyi szervezet rendezésében.

A találkozó idejére elkészülnek a megrendelt új zöld, bordó és fekete színű nyakkendők, amit ott át is lehet venni azoknak, akik megrendelték.

A Knappentagnak magyar és német nyelvű programfüzete készül, ezt a résztvevők a helyszínen kapják kézhez.

A jelentkezők visszaigazolást kapnak a számlájuk mellé a szállásuk pontos adataival. Kérjük, hogy a találkozón lehetőség szerint mindenki egyenruhában vegyen részt.

## 7. Egyebek

Ősz Árpád arról adott tájékoztatást, hogy a Montan-Press Kft.-nél a bányászat iparművészeti alkotásait bemutató 2010-es naptár, faksimile kiadásban Selmezbánya középkori jogkönyve és bányászati témájú miniatűrkönyvek kaphatók. A kft. elérhetősége: tel.: (06-1)201-8083, fax: (06-1)225-1328, e-mail: montanpress@t-online.hu

Az ügyvezető igazgató kérte, hogy a szakosztályok 2010. március 31-ig a kitüntetésekre vonatkozó összes személyi javaslatot küldjék meg elektronikus formában az OMBKE titkárság ombke@mtesz.hu címére.

Több hozzászólás nem lévén, az elnök bezárta a választmány ülését.

*Dr. Gagy Pálffy András*

# Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület memoranduma az Európai Parlament és a Magyar Országgyűlés képviselőihez

Szakmáink, a bányászat és a kohászat versenyképességét, életképességét a természeti és földrajzi adottságok mellett az a gazdasági-társadalmi-politikai feltételrendszer is igen nagy mértékben befolyásolja, amelyben működnek. Az Európai Unióban az Európai Parlament, hazánkban a Magyar Országgyűlés hozza meg azokat a döntéseket (törvények, rendeletek, direktívák formájában), amelyek alapvetően meghatározzák az említett feltételrendszert. Érthető és szükségszerű ezért, hogy a mértékadó szakmai szervezetek külön-

böző módszerekkel megpróbálják számukra kedvező irányba befolyásolni a döntéshozókat. Az Európai Parlament tavaly megválasztott tagjainak több európai szakmai szervezet memorandumban hívta fel a figyelmét azokra a problémákra, amelyek megoldására, enyhítésére elsősorban a törvényhozóknak van lehetőségük.

Az OMBKE novemberi választmányi ülésén *dr. Tardy Pál* elnök javasolta, hogy – különös tekintettel a közelgő parlamenti választásokra – egyesületünk dolgozzon ki egy olyan dokumentumot, amely felhívja

az Országgyűlés és az Európai Parlament magyar tagjainak figyelmét a hazai bányászat és kohászat életképességét, versenyképességét befolyásoló, érvényben lévő vagy előkészítés alatt álló törvényi szabályozási előírásokra. A cél az, hogy a képviselőket objektív, szakszerű információk megadásával a szakmák képviselői az ország érdekeit szolgáló döntések irányába befolyásolják.

A választmány a javaslatot támogatva kérte a szakosztályokat, hogy kijelölendő delegáltjaik aktív közreműködésével ve-

gyenek részt a memorandum összeállításában. Az exelnök által vezetett csoport munkájában a Bányászati Szakosztály részéről dr. Vojuczki Péter és dr. Gál István, a Vaskohászati Szakosztály részéről Solt László, a Fémkohászati Szakosztály részéről Molnár István, az Őntészeti Szakosztály részéről dr. Sohajda József vett részt.

A memorandum tervezetét a választmány március 1-jei ülésén megtárgyalta és kisebb módosításokkal elfogadta; a dokumentumot alkalmasnak tartotta arra, hogy az OMBKE a választásra készülő pártok képviselőinek rendelkezésére bocsássa. A 13. Európai Bányász-Kohász Találkozót övező széles sajtónyilvánosságot kihasználva a memorandumot, megfelelő kivitelben, terjeszteni fogjuk. Ősztől kezdve az új parlament illetékes bizottságaival, tagjaival tárgyalásokat kezdeményezünk a memorandumban leírt javaslatok realizálásának feltételeiről, lehetőségeiről.

A memorandum szövegét az alábbiakban tesszük közzé.

**Mottó: „...az energia, a természeti erőforrások és a nyersanyagok megőrzése és hatékonyabb felhasználása, valamint a termelékenység növelése jelenti iparunk és gazdaságaink jövőbeni versenyképességének hajtóerejét.”**

(Konzultáció a jövőbeni „EU 2020” stratégiáról, Bizottsági Munkadokumentum, 2009. november)

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület a hazai bányász és kohász társadalom 1892-ben megalakult szakmai tudományos érdekképviseleti szervezete, amelynek alapszabályban rögzített feladata, hogy tagjai szakértelmével hozzájáruljon e szakmák fejlődéséhez.

Memorandumunk célja a hazai és az EU törvényhozás képviselőinek figyelmét felhívni arra, hogy a hazai bányászat és kohászat stabilitását és működését mennyire alapvetően befolyásolja a folyamatos változásban lévő gazdaságpolitikai és törvénykezési feltételrendszer, és segítsük szakmailag megalapozott döntések meghozatalát. Felajánljuk egyúttal a magyar bányász és kohász társadalom közreműködését a döntések meghozatalához szükséges szakmai vélemények kialakításában.

**Javaslatok a hazai bányászat és kohászat életképességének és stabilitásának javítására**

Az Európai Bizottság és az EU szakmai szervezeteinek dokumentumait, valamint a bányászat és kohászat hazai működésére vo-

natkozó információkat figyelembe véve az alábbiak szerint határoztuk meg az ágazatok stabilizálására és fejlesztésére vonatkozó javaslatainkat.

**Bányászat:**

- növelni kell a hazai nyersanyag és energiahordozó források kiaknázását és hasznosítását (ásványvagyonunk állami tulajdonban van, a kihasználtsági mutatók ugyanakkor gyengék);
- el kell hátrítani a bányászati és kitermelési jogok megszerzését súlyosan fékező akadályokat;
- az állam teremtsen meg az ásványvagyon-gazdálkodás felelős rendszerét;
- a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal legyen aktívabb a potenciális bányaterületek azonosításában és az ezzel kapcsolatos hosszú távú földhasználati tervek kialakításában;
- a nemzeti földtani szolgálatok alakítsanak ki nemzetközi hálózatot az információk jobb terítése és egy integrált adatbank kiépítése céljából ("Europa beneath our feet" knowledge network);
- a földgázzal kapcsolatos egyoldalú importfüggőség mérséklése érdekében támogatni kell a reménybeli hazai földgázvagyon (hagyományos és nem hagyományos) felkutatását és kitermelését;
- növelni kell a hazai szénvagyon használatát a villamosenergia-termelésben. Folytatni kell a bányászat és a tüzeléstechnika műszaki fejlesztését, szükség szerint a legújabb technikai megoldások figyelembe vételével (a keletkező CO<sub>2</sub> leválasztása, a szén föld alatti elgázosítása), ezekre jó geológiai adottságaink vannak;
- a hazai földalatti vízkészleteket és vízbázisokat meg kell óvni és olyan állapotban megtartani, hogy használatuk hosszú távon fenntartható legyen;
- az USA és Japán mintájára azonosítani kell az EU, ill. hazánk szempontjából legfontosabb stratégiai nyersanyagokat, azok beszerzési lehetőségeit, és ezek alapján gondoskodni kell beszerzésük megfelelő biztonságáról, amihez a külpolitika és a nemzetközi kereskedelem-politika eszközeit is fel kell használni. Ez a kohászat szempontjából is létfontosságú;
- indokolt a geotermiai kutatások, beruházások és áramátvétel támogatása.

**Kohászat:**

- a klímapolitika célkitűzéseinél figyelembe kell venni, hogy az európai kohászat technikailag egyike a legfejlettebbeknek, ahol a fajlagos anyag- és energiafelhasználás lényegesen kisebb az átlagosnál, és hagyományos eszközökkel már

- csak kis mértékben csökkenthető;
- az áttörést hozó megoldások kifejlesztése és bevezetése rendkívül költségigényes, ezért amennyiben az EU továbbra is a CO<sub>2</sub>-emisszió drasztikus csökkentését vállalja, az Uniónak jelentős támogatást kell biztosítani az ilyen projektekhez;
- a klímapolitika csak akkor lehet hatékony, ha a többi nagy CO<sub>2</sub> kibocsátó is az EU-hoz hasonló klímapolitikát vállal. Ennek hiányában felül kell vizsgálni a célkitűzéseket;
- a CO<sub>2</sub>-kereskedelem növeli a villamos energia árakat, ami rontja az EU területén működő vállalatok versenyképességét. Ezt megfelelő módon kompenzálni kell;
- a környezetvédelmi szabályozást egyszerűbbé és átláthatóbbá kell tenni. El kell kerülni a módosítások, új rendeletek számának rohamos növekedését, csökkenteni kell a túldimenzionált jelentési kötelezettségeket, a szabályozók kidolgozásába és a döntések meghozatalába jobban be kell vonni az ágazatok képviselőit;
- a fém- és acélhulladékok nemzetközi piacon tisztességtelen eszközöket is alkalmaznak. A fémhulladékok exportját korlátozó eszközökkel szemben fel kell lépni, ill. végső esetben hasonlókat kell bevezetni;
- a piacpolitikának biztosítani kell, hogy az EU-ba szállító országok eleget tegyenek az EU követelményeinek. Az EU a világ legnyitottabb piaca, ugyanakkor az EU-n kívüli országok gyakran kereskedelmi korlátozásokkal és támogatásokkal hozzák kedvező helyzetbe saját iparukat. Az EU piacvédelmi eszközeinek teljes tárházát ki kell használni a támogatott, ill. dömpingtermékek beszállítása ellen;
- a hazai kohászat számára nemzetközileg versenyképes energiaárakat kell biztosítani, a villamos energia tényleges termelési költségeire ráterhelt további költségelemeket ennek figyelembevételével kell meghatározni;
- az acélipar állami támogatásának ellenőrzésére és tiltására vonatkozó, az 1990-es évek elején hozott EU szabályok sokkal szigorúbbak, mint a többi ágazatra vonatkozó előírások. Ezek a szabályok betöltötték szerepüket. Ma azonban, amikor Közép-Európa országainak zöme évek óta EU-tag, indokolatlan a további fenntartásuk. Emiatt az acélipar számos pályázati lehetőségéből eleve ki van zárva, ami rontja fejlesztési lehetőségeit.

A javaslatok jelentős részének megvalósításához a hazai és az EU-szintű szabályozás felülvizsgálatára, ill. módosítására van szükség, ehhez kérjük a képviselők támogatását.

Javaslatainkat a következő rövid háttéranyaggal támasztjuk alá.

## 1. A bányászat és kohászat helye a magyar gazdaságban

A hazai bányászat (szénbányászat, szilárdásvány-bányászat, kőolaj-, földgáz- és vízbányászat) és kohászat (acélipar, fémipar, öntészet) jelenleg mintegy 30 000 főt foglalkoztat közvetlenül, a hozzá kapcsolódó tevékenységeket figyelembe véve 100 000-re tehető a két iparág működésétől függő emberek száma. Az ágazatok termelési értéke meghaladja a 3000 Mrd Ft-ot, ami az ipar teljesítményének kb. 17%-a. Az ágazatoknak a termelésük visszaesése ellenére meghatározó szerepe van a hazai gazdaság megbízható nyersanyag- és alapanyag-ellátásában, szállításaik nélkül az ország gazdasága és lakossága kiszolgáltatottá válna a külpiacok esetenként váratlan és irracionális változásainak, importot váltanak ki, és különösen a kohászatnak jelentős az exportteljesítménye.

## 2. A nyersanyagok és alapanyagok stratégiai szerepe a gazdaságban

A nyersanyagok, energiahordozók és alapanyagok a társadalmak fenntartása és fejlődése szempontjából meghatározó fontosságúak. A társadalom léte a megfelelő minőségű és mennyiségű alapanyag és energia folyamatos, biztonságos rendelkezésre állása nélkül elképzelhetetlen. Évtizedek tapasztalata, hogy a világpolitikában és a világgazdaságban a nagy nyersanyag és energiahordozó bázisokkal és alapanyaggyártó/feldolgozó kapacitással rendelkező országok, régiók érdekei uralják a nemzetközi politikát, amelyhez a szállításaiktól függő országok kénytelenek igazodni.

A nyersanyagok, energiahordozók és alapanyagok kitermelésével és feldolgozásával foglalkozó bányászat és kohászat az elmúlt két évtizedben mind az Európai Unióban, mind Magyarországon vesztese volt a nyersanyagpiac fejleményeinek. Költségszintjüket, ezáltal versenyképességüket több uniós kezdeményezés is rontotta, ami hozzájárult korábbi stratégiai szerepük elvesztéséhez, társadalmi és gazdasági megítélésük lényeges romlásához. Nem tekinthető véletlennek, hogy az Európai Unió egész iparában – kisebb vagy nagyobb mértékben ugyan – hasonló folyamat zajlott le. A Lisszaboni Szerződés célkitűzéseitől való lemaradás, majd a Koppenhágai Klímakonferencia kudarca, a kialakult globális válság pedig különösen bizonyítja, hogy az eddigi és a tervezett út nem vezet eredményre.

Számos jel utal arra, hogy az Európai Unió a nyersanyagokkal és alapanyagokkal kapcsolatos politikáját felül kívánja vizsgálni. Az Európai Bizottság „EU 2020” stratégiáról készített munkadokumentuma erre külön felhívja a figyelmet (*l. előbb*). Hasonló szemléletre van szükség a hazai kormányzat és iparpolitika esetében is.

## 3. A hazai bányászat és kohászat működését befolyásoló gazdaságpolitikai tényezők

A hazánkban működő bánya- és kohóvállalatok, öntödék működését és versenyképességét jelentősen befolyásolja az EU közösségi jogi feltételrendszere. A hazai szabályozók egy része az uniós rendeletek változatlan formában való átvételeként alakul ki, a gazdaság földrajzi és geopolitikai sajátosságainak kellő mérlegelése nélkül. A magyar kormányzatnak és törvényhozásnak a jogrendszer nem elhanyagolható mozgásterében több figyelmet célszerű fordítani a szabályozás nyersanyag-energetikai blokkot érintő részeinek, részleteinek hazánk sajátosságait tekintetbe vevő alakítására. Ezt a lehetőséget számos tagország eredményesen használja ki gazdasága működési feltételeinek javítása érdekében.

A két ágazatnak több olyan közös jellemzője van, amely az alapvetően szolgáltatási rendszerekre szabott szabályozás viszonyai között veszélyeztetni stabilitásukat, ill. külső megítélésüket. Ilyenek például a következők:

- mindkét ágazat beruházás- és tőkeintenzív, így a tőke megtérülése csak hosszabb távon lehetséges, ezért helytelen gazdaságpolitikai, ill. stratégiai megítélésüket a konjunktúra rövid távú változásaira alapozni;
- az EU bánya- és kohóipara az elmúlt évtizedekben erősen sorvadt, a nyersanyagok és kohászati termékek nagy része importból származik. A szénhidrogén energiahordozók, a kokszolható szén és a kohászat egyéb nyersanyagainak forrásai jelentős részben politikailag és/vagy gazdaságilag instabil régiókban vannak. A szállítások biztonsága ezért még rövidebb távon is veszélybe kerülhet;
- Európa és hazánk egyaránt jelentős kiaknázatlan készletekkel rendelkezik mind szilárd energiahordozókból, mind ásványkincsekből; kohászatának teljesítő-képessége pedig a nemzetgazdasági szempontból indokolatlan, kényszerű leépítések ellenére sincs kihasználva;
- ha az EU, ill. hazánk importfüggése az energetikában és az iparban a jelenlegi szinten marad vagy tovább nő, akkor el-

kerülhetetlen a szállítóktól való politikai és gazdasági függőség növekedése;

- a környezetvédelem, különösen pedig a klímavédelem vulgáris, gyakran irracionális, egyoldalú túlhangsúlyozása veszélyezteti a nemzetközi versenyképességet, és nagy mértékben hozzájárul mindkét ágazat társadalmi megítélésének romlásához;
- ezzel is összefügg, hogy sem EU-s, sem hazai szinten nincs deklarált stratégia ennek a két ágazatnak a jövőbeni szerepéről a gazdaságban; a szénbányászat tekintetében pedig, a világon egyedül Európában, eluralkodott a politikában egy káros vízió a gazdaságos, szénmentes energetika kialakításáról;
- az ezeréves múlttal rendelkező magyar bányászat és kohászat sok értékes történelmi emlékkel, emlékhellyel rendelkezik. Fenntartásuk egyre nehezebb, és féltendő, hogy jelentős részüik előbb-utóbb veszendőbe megy.

A következőkben javaslataink alátámasztására, teljességre való törekvés nélkül, felsorolunk néhány, a hazai bányászat és kohászat működése szempontjából különösen kritikus gazdaságpolitikai tényezőt.

### 3.1. Bányászat

#### Hazai helyzet

Magyarország, az elmúlt évtizedekben kialakult közfelfogással ellentétben, a szén- és ásványi nyersanyagokkal közepesen ellátott országok közé tartozik. Gazdaságosan kiaknázható szénvagyonunk a jelenleginek többszörösét kitevő kitermelést figyelembe véve is több mint 100 évre elegendő; a Mecsekben megkutatott uránérc vagyonból a Paksi Atomerőmű részére még 40 évnyi üzemanyagot lehetne előállítani. Világviszonylatban is jelentősnek mondható a rez-, cink- és ólomtartalmú polimetallikus ércvagyonunk. Az ismert bauxitkészleteket kiaknázva mind a speciális tíföldgyártás, mind egy ésszerűen, versenyképes árú villamos energiával működtetett alumíniumipar igényei kielégíthetők lennének. Az elmúlt 40 év elhibázott döntései miatt azonban ezek a lehetőségek kihasználatlanok. Miközben nyersanyagkészleteink a földben maradnak, a kincstár nem kap bányajáradékot, az önkormányzatok adókat, a bányavidékeken nincsenek munkalehetőségek. Szénvagyonunkból egyedül a lignit kitermelése folyik elfogadható, de a gazdaságilag indokoltat messze el nem érő szinten, és sok, jelentős részben gerjesztett ellenérzés kíséretében.

Az elhibázott nyersanyag-politikát alapvetően csak a kő, a kavics, a homok és az egyéb építőanyagok bányászata tudta

sikeresen átvészelné az építőipar és az úépítés felhasználásának köszönhetően.

A felszín alatti vizek tekintetében hazánk jó helyzetben van. Az ivóvízellátás több mint 90%-a földalatti készletekből származik, gondot okoz azonban, hogy nagy részük a szennyezés szempontjából sérülékeny környezetben található. Jelentős ásványvíz és termásvíz készleteink kitermelése az elmúlt évtizedben rohamosan nőtt, ami esetenként a készletek nagymértékű csökkenését eredményezte. A kitermelés jogi feltételrendszerét ennek tükrében célszerű felülvizsgálni.

Geotermikus adottságaink jobb kihasználására fejlesztendő a hő- és a villamosenergia-termelése.

### *EU-fejlemények*

Az EU villamosenergia-termelésének kb. 30%-a szénbázisú. A földrajzilag hozzánk közeli országok egész sorában ez az arány meghaladja az 50%-ot, Lengyelországban pedig a 90%-ot. Az erőművekben felhasznált szén döntő többségét az Unió területén bányásszák ki, ami igen nagy ellátási biztonságot jelent. Az elmúlt évtized erőltetett és egyoldalú klíma- és környezetvédelmi intézkedései azonban mind a közvélemény, mind a politika szemében gyanúsá tették a szénbányászatot és a szénfűtésű erőműveket, ami a szénalapú villamosenergia termelését drágító költséges választásokat igényelt az ágazat részéről. Ezek között vannak biztató technikai-technológiai válaszok. Kialakult a „clean coal concept” (tisza szén koncepció), technikailag bizonyítást nyert, hogy a szénbázisú villamosáram-termelés CO<sub>2</sub> emissziója megfelelő módszerekkel minimálisra csökkenthető, akár meg is szüntethető. A módszerek széleskörű ipari bevezetése azonban a tudomány mai állása, a gazdaság teljesítőképessége következtében még várat magára.

Az új eljárások alkalmazása ugyanis hatalmas költségnövekedéssel jár. A klímaváltozás és az emberi tevékenységek által kibocsátott CO<sub>2</sub> mennyisége közötti összefüggés tudományos bizonyítása ugyanakkor még távolról sem teljes, ma legfeljebb egy erősen valószínűsíthető hipotézisként fogható fel. A tudomány és a technika állása szerint a belátható jövőben az emberiség nem mondhat le a fosszilis energiahordozók használatáról, villamos energiát legolcsóbban a helyben kitermelt szénből lehet előállítani, a kohászatban a kokszt nélkülözhetetlen. A lemondás ezen létfontosságú anyagok termeléséről ott, ahol adóttak a természeti adottságok, több mint könnyelműség. A helyes választ a kérdésre éssze-

rűbb a politika helyett a tudománytól várni.

Az ásványbányászat területén az Unió országaiban a 20. század utolsó évtizedeiben hasonló folyamatok zajlottak le mint hazánkban. Az Európában erősen elso- rvaadt bányászat, kohászat és feldolgozóipar elsősorban importból szerzi be a nyersanyagokat. A gazdaság azonban az elmúlt évtizedekben több alkalommal is megtapasztalta az importfüggőség súlyos veszélyeit. Ennek ismeretében üdvözljük a „Raw Materials Initiative” (Nyersanyag iniciatíva) és az olyan egyéb programok, dokumentumok kidolgozását, amelyek hozzájárulhatnak a nyersanyag-energetikai blokk valós helyzetének és értékének megvitatásához.

### **3.2. Kohászat**

#### *Hazai helyzet*

A hazai vas- és fémkohászat, öntészet súly a gazdaságban a közhiedelmekkel ellentétben mindig kisebb volt a környező országokénál. A rendszerváltást megelőzően azonban az ország méretéhez képest átlagosnak volt mondható a vaskohászatunk és az öntészetünk, erős volt a hazai nyersanyag- r alapozott alumíniumiparunk, és specializálódott, korszerűnek mondható a rézfeldolgozásunk. 1990 után vaskohászatunk a felére zsugorodott, a primer alumínium termelése és a rézkohászat megszűnt. Az általában kisebb méretű, rugalmasabb vállalatokból álló alumínium- és vasöntészet megfelelően tudott igazodni az új piaci követelményekhez, többek között jól kihasználva a járműipar látványos fejlődését. A vas- és fémpipari feldolgozó üzemek nagy része – többnyire külföldi kezekben – életképes maradt és működik.

A vasipar és a primer alumínium termelés leépülését az örökölt szerkezeti problémák mellett az iparpolitika hibái idézték elő: nem vették figyelembe, hogy a feldolgozó vertikumtól elszakított, anyag- és energaintenzív primer kohászat önmagában hazánkban nem lehet versenyképes, különösen az egyéb tevékenységek számára esetleg még elfogadható, dráguló import energiahordozókra alapozott magas energiaárak mellett. A meglévő bauxitvagyon kitermelését politikai indíttatású jogi lépések akadályozták meg, kizárva az alumíniumipar hazai nyersanyaggal való ellátásának lehetőségét. A vaskohászati vállalatok egy részének rövid távú érdekek mentén történt privatizációja esetenként többszöri külföldi tulajdonosváltáshoz vezetett, ami a piacok elvesztését, a dolgozói morál és a szakértelem csökkenését eredményezte.

Az uniós tagság további nehézségeket hozott: a régi tagországok féltették saját kohászatukat az új belépőktől, és az állami támogatások tiltásával (amit korábban a régi tagok messzemenően kihasználtak saját kohászatuk stabilizálására), továbbá a környezet- és klímavédelmi szabályozók folyamatos szigorításával, a belső piacról származó (de esetenként máshonnan importált) termékek elleni piacvédelem kizárásával súlyos problémák elé állították a hazai vállalatokat. A 2008 végén kialakult globális válság az átlagnál jobban sújtotta az ágazatot: legnagyobb felhasználói, a járműipar és az építőipar termelése esett vissza legjobban.

#### *EU-fejlemények*

Az EU kohászata a termékek és a technológiák színvonalát illetően a nemzetközi élvonalba tartozik. Az ezredfordulóig ez általában elegendő is volt stabilitásának biztosításához: az időszakos válsághelyzeteket kezelni tudta, és folyamatos innovációs tevékenységének eredményei versenyképessé tették a világpiacon. Az ezredfordulót követően Kína hirtelen és rendkívül gyorsan növekvő termelése és felhasználása felborította a látszólagos piaci egyensúlyt: az alapanyagok ára néhány év alatt többszörösére nőtt, majd Kína – amely hosszú ideig a legnagyobb importőr volt – 2008-ra acélból a legnagyobb nettó exportőrré vált.

A globális piaci nehézségek mellett az Európai Bizottság további terheket rakott az energiaintenzív termelőágazatok vállalataira: élenjáró szerepet vállalt a környezetvédelemben és a klímavédelemben.

Ennek eredményeként a környezetvédelmi szabályozás folyamatos szigorítása van folyamatban (az új rendeleteknek, ill. a régiék revíziójának a száma évente meghaladja a százát), ami nem csak műszaki, hanem adminisztrációs feladatokkal és költségekkel is túlterheli a vállalatokat.

Az emissziókereskedelem bevezetése jelentősen növelte a villamos energia árát, és egyelőre nem világos, hogy a kohászat mennyi kvótavásárlásra fog kényszerülni 2012 után.

A növekvő nyersanyagárak, valamint a klíma- és környezetvédelem többletköltségei súlyosan veszélyeztetik az Unióban működő kohászati vállalatok nemzetközi versenyképességét. Az Európai Bizottság ebben a helyzetben sem tesz sokat az ágazat érdekében: az EU piacvédelme gyenge, és közismert tény, hogy az EU piaca ma a legnyitottabb a világon.



## Források

Konzultáció a jövőbeni „EU 2020” stratégiáról. (Bizottsági dokumentum, 2009. november 24.)

European Industry in a changing world – updated sectoral overview, 2009. (Commission staff working document, 30 July 2009)

The raw materials initiative – meeting our critical needs for growth and jobs in Europe (Communication from the Commission to the European Parliament and Council, 2008)

The Lulea Declaration – a response to the raw materials initiative (October 2009)

A European Eco-Efficient Economy – governing climate, energy and competitiveness (Report for the 2009 Swedish Presidency of the EU)

Számos egyéb EU-s és hazai dokumentum a környezetvédelemről, klímavédelemről és a tárgyalat iparágakról.

## ■ EGYETEMI HÍREK

# A 80 éves dr. Farkas Ottó professor emeritus köszöntése

A Miskolci Egyetem, annak Műszaki Anyagtudományi Kara, valamint Metallurgiai és Öntészeti Tanszéke a szakmai és tudományos közélet jeles képviselőivel együtt „Vaskohászati konferencia” keretében köszöntötte dr. Farkas Ottó professor emeritust 80. születésnapja alkalmából (1. kép). A Miskolci Akadémiai Bizottság székházában 2010. február 26-án tartott ünnepséget Lakatos István egyetemi tanár, akadémikus, a MAB elnöke nyitotta meg, és elsőként ő köszöntötte Farkas professzort. A megnyitó után az alábbi szakmai előadások hangzottak el:

**Lukács Péter:** A világ acéltermelésének fejlődése, és abban az ISD Dunaferri Zrt. szerepének lehetőségei

**Farkas Ottó:** Fejlesztési irányelvek a nyersvasgyártásban

**Tóth László:** A nyersvasgyártás létjogosultsága az ISD Dunaferri Zrt.-ben, magyar vasércbázis nélkül

Az előadások utáni első köszöntés dr. Patkó Gyula rektor részéről hangzott el, aki Farkas professor életútját ismertette, kiemelve az egyetem életében meghatározó eredményeket hozó feladatait. Dr. Gácsai Zoltán dékán az ünnepelt egykori, a Kohómérnöki Kar érdekében kifejtett dékáni munkáját, dr. Török Tamás tanszékvezető pedig a Vaskohászati Tanszék életében betöltött szerepét méltatta.

A megjelent vállalati vezetők közül Lukács Péter műszaki stratégiai vezérigazgató-helyettes és Cseh Ferenc nagyolvasztómű gyárvezető Farkas professzort mint a Dunai Vasmű, jelenleg ISD Dunaferri Zrt. nyersvasgyártás-fejlesztésének egyik meghatározó közreműködőjét mutatta be. Egyidejűleg Lukács Péter átadta részére a Dunaferri Főtanácsosa cím adományozásáról szóló oklevelet (2. kép). A diósgyőri vaskohászattal kialakult termékeny kap-



■ 1. kép. A konferencia és ünnepség elnöksége

csolatáról Drótos László nyugalmazott vezérigazgató, az Ózdi Kohászati Üzemek nyersvasgyártásában betöltött szerepéről Póczos József, az utódvállalat OAM Ózdi Acélművek Kft. műszaki igazgatója számolt be.

Dr. Dúl Jenő, az OMBKE Egyetemi Osztály exelnöke köszöntésében az OMBKE szakmai közössége és elnöke, dr. Tolnay Lajos nevében Farkas professor tevékenységének hatását méltatta a szakmai közösségeink életében. A professor úr hallgatóinak képviseletében Máté Csilla doktorandusz köszöntötte az ünnepeltet, virágcsokor kíséretében.

Az ünnepséget és a konferenciát a jelen-

lévők hosszas, baráti beszélgetése zárta.

A köszöntések és dr. Farkas Ottó professor emeritus munkásságára utaló információk, valamint publikációs jegyzéke megjelent a Miskolci Egyetem Közleménye B sorozat, Kohászati, 36. köteteként (2010) az Egyetemi Kiadó, Miskolc gondozásában.

✍️ L.K.



■ 2. kép. Farkas professor átveszi az ISD Dunaferri Zrt. kitüntetését